

המשך פעילויות בעקבות הסיפור - דברים שאין

מאת: שלום צוקרמן
 איורים: נועה קלנר
 הוצאה: מ' מזרחי
 קבוצת גיל: גנים בוגרים

שיחה

חושבים כמו מיכה אולמן אפשר לבקש מהילדים לרווח את האצבעות ולהתבונן ברווחים ביניהן ואז לשאול: מה אתם רואים ברווח שבין האצבעות? תוכלו לדמיין שמה שאתם רואים שונה ממה שזה באמת? מה למשל? קרה לכם שהבטתם במשהו לדוגמה בצורות שונות של עננים, בבורות או בשלוליות מים והפכתם אותו בדמיונכם לדבר אחר?

משחק

משחק אור וצל גם אתם יכולים ליצור באור וצל. חפשו מקום שטוף שמש והניחו בו חפצים שונים, כמו עלים או צעצועים קטנים. תוכלו לצייר סביב קווי המתאר של הצל ובתוכם או להפוך את הצל לדברים שונים. צל של עלה, לדוגמה, יכול להפוך גם לציור של דרקון.

יצירה

"הכול מתחיל מכמה קוביות"

מעודדים חשיבה יצירתית: תוכלו לאסוף יחד כמה אבנים מהקרע, להתבונן בהן ולחשוב למה הן יכולות להפוך. לאחר מכן כל אחד בתורו יוכל לסדר אותן כרצונו וליצור מהן משהו חדש.

חקר

דברים שיכולים להיות

בהשראת הספר תוכלו לבדוק יחד מה הם היסודות של דברים שאתם מכירים. בחרו בחפץ, חולצה למשל, חקרו: ממה היא נוצרה? (מבד) וממה נוצר הבד? (מכותנה), וגלו: גוש כותנה יכול להפוך לחולצה!

סרטונים

הכירו את האמן מיכה אולמן

צפו בסרטון והכירו את האמן מיכה אולמן.

השקצה

פינטרסט

יצירות, השראות ועוד הפתעות מחכות לכם בפינטרסט של ספריית פיג'מה.

קריאה

על הספר

כיצד נראה העולם מעיניים של אמן?

זהו ספר מלא השראה, המתאר את חוויית ההתרשמות של ילד מדודו האמן. ואכן את הספר כתב אחיינו של האמן שלום צוקרמן מתוך זיכרונותיו על ביקור בבית דודו, התבוננות ביצירתו והקשבה לנאמר ולזה שלא. דרך הסיפור יכירו הילדים את האמן מיכה אולמן, ויחשפו לדרך היצירה האמנותית הייחודית שלו וההסתכלות שלו על העולם והחיים. הילדים יגלו היכן האמן מוצא השראה, מדוע הוא מתבונן בפרטים, כיצד נראה תהליך העבודה שלו על יצירתו, וההתרגשות של האנשים אל מול האמנות.

הספר יכול לפתח חשיבה גמישה ויצירתית ולסייע בהבנת רעיונות מופשטים.

שיחה

שאלות לקריאה דיאלוגית

שאלות לקריאה ראשונה:

שאלות הבנה:

☐ מה היה המקצוע של הדוד בסיפור?

☐ באילו חומרים הוא השתמש?

☐ איך הוא יצר את העבודות שלו?

☐ אילו דברים מופיעים באיורים של הספר ברווח של היצירות באיורים של הספר?

- ☐ מה יש ברווח שבין האצבעות?
- ☐ למה כשהדוד מביא אבנים גדולות בהתחלה לא מבינים מה הוא עושה? מתי כן מבינים?
- ☐ למה האותיות מאור וצל מתארכות ומתקצרות או נעלמות ומופיעות?
- ☐ למה קוראים לספר "דברים שאין?"
- איך הדוד רואה בבור, בית? מהיכן הוא מסתכל?
- ☐ מה עושים הילדים בזמן שהדוד מסדר את האותיות?

עצירות לניבוי:

כדי לסייע לילדים להבין את האמנות של מיכה אולמן העוסקת ב"דברים שאין" כדאי לעצור בעמוד בו נראה בית הפוך באיור. בעת הקריאה כאשר כתוב שהדוד אומר "תראו זה!" ☐ ולאפשר לילדים להשלים. למקרה שמתקשים אפשר להציע לילדים להפוך את הספר ולנסות להבחין בצורה.

עצירה נוספת לניבוי מתאימה במשפט: "ודף לבן? גם הוא דבר שאין" ☐ אפשר לעצור ולשאול-מה הדף יכול להיות? למה אפשר להפוך אותו? אפשרו לילדים להעלות הצעות לפני שתמשיכו ותגלו מה מציע הדוד.

מפגשים חוזרים עם הספר:

במפגשים חוזרים בקבוצות קטנות אפשר לשוב אל הספר ולהרחיב את ההתבוננות והשיח בכל פעם על נושא אחר. באופן זה ניתן להעמיק את הבנת המסרים הסמויים והגלויים בסיפור ולהרחיב את ידע העולם של הילדים.

☐ לדוגמה: אפשר לחזור אל העמוד בו הדוד יוצר את פסל האותיות ☐ אפשר להפוך את הספר ולראות ☐ אילו אותיות מזהים? בהמשך אפשר להציג לילדים את [התצלומים של הפסל](#) (לאחר הכניסה לקישור יש לגלול מטה לגלריית התמונות) ולנסות לזהות עוד אותיות.

מה דעתנו?

- ☐ מה לדעתכם הכוונה ב"הזמן עובר מעצמו"?
- ☐ האם לדעתכם החול שהיה בבור מתגעגע לשוב במקומו
- ☐ בספר כתוב "את הדברים שהוא אוהב הוא מצייר ומפסל ואנשים באים להסתכל, לא מפסיקים להתפעל" הציעו לילדים לחזור לאיורי הספר אל האיורים המספרים על יצירתו של מיכה אולמן להתבונן היטב ולשאול ממה אתם מתפעלים ומדוע? -. לאחר השיח כדאי להיכנס [לאתר המלווה את הספר](#) ולגלות כיצד היצירות נראות במציאות.

חושבים יצירתי

מה אתם רואים בצורה שהתקבלה ממנחם הידיים של הילדים במשחק האור והצל?

התייחסו לדוגמאות מהסיפור: אילו דברים נוספים שאין אתם מכירים? קרה ששיחקתם או יצרתם פעם משהו שאין?

אילו עוד דברים שיכולים להיות אתם מכירים? ניסיתם פעם לתפוס רוח? אילו דברים נוספים שאי אפשר לתפוס אתם מכירים?

אומנות

☐ מה לדעתכם יותר מהנה, ליצור באבנים, באדמה ובחפירת בורות או ליצור מאור וצל?

☐ אם הייתם פוגשים את מיכה אולמן מה הייתם שואלים אותו?

קשר משפחתי

☐ מה לדעתכם הילד חושב על הדוד שלו? האם הוא קרוב אליו? מה הוא לומד ממנו?

☐ גם לכם יש בני משפחה שאתם אוהבים לבלות איתם ולומדים מהם דברים?

סרטונים

היכרות עם היוצר

פרופ' מיכה אולמן (נולד ב-11 באוקטובר 1939) הוא אמן ופסל ישראלי. חתן פרס ישראל לשנת ה'תשס"ט (2009). עבודותיו, העוסקות בזיכרון ובהיסטוריה האנושית וכן ביחס בין האדם לטבע, משתמשות בתצורות אמנותיות שונות מתחומי הפיסול.

[פסל אותיות האור](#) –

אותיות אור הוא פסל סביבתי של מיכה אולמן. הפסל מוצב בגן המקיף את הבניין החדש של הספרייה הלאומית שבקריית הלאום בירושלים. יצירת האמנות המוצגת מתחת לאדמה ומעליה, עשויה 22 אותיות, כמו מיליוני הספרים וכתבי-היד שבספרייה הלאומית: מספר קטן של סימנים, שצירופיהם השונים מבטאים את אינסופיותה של המחשבה האנושית. כדאי להמליץ לילדים ולמשפחות לבקר את פסל האור המיוחד בגינת הספרייה הלאומית בירושלים. אפשר להצטלם ליד האות בה מתחיל השם הפרטי או שם המשפחה.

יצירה

כיצד נראים הרווחים בציורים?
בכדי להעמיק את החוויה מהתבוננות ב"דברים שאין" אפשר להציע לילדים לצייר ציור. לאחר שהציור מוכן מניחים עליו שקף ומזמינים את הילדים בעזרת טוש שאינו מחיק לסמן את החללים בין הפרטים בציור שלהם ולמלא אותם. כאשר מזמינים את הילדים להתבונן בשתי היצירות יחד. אפשר לשאול גילתם משהו שלא חשבתם עליו? אולי משהו הפתיע אתכם?
ניתן להזמין ילדים שרוצים לגזור את הצורות שנוצרו וליצור מהם הדבק (קולאז'), מרצדת(מובייל) או כל דבר אחר אשר ירצו.

יצירה

מדברים ועושים אמנות
 מה זה לפסל? לאחר שהילדים עונים, אפשר לסכם: פסל הוא יצירת אמנות שיש לה נפח ורואים אותה מכיוונים שונים.
 מה היה יכול להיות לכם מעניין להתנסות בו? - יצירה באבנים, באדמה, בחפירת בורות, ליצור מאור וצל, ואולי משהו אחר? - לאחר השיח נאפשר לילדים להתנסות, ליצור ולפסל בעצמם בדרכים הנ"ל.

משחקים באור וצל
הצל של ילדי הגן? במשחק יצירתי זה מתחלקים לזוגות. אחד הילדים עומד בשמש כשהצל מולו, והשני מצייר את הצל שלו. כל ילד וילדה יכולים לעמוד בתנוחה שונה. בתום הפעילות תוכלו להתבונן בכל הציורים של הצל של ילדי הגן מזוויות שונות? למה כל אחד יכול להפוך?
הצל שלי ואני? ניתן לצאת אל החצר ביום שמש ולבדוק? האם אפשר לתפוס את הצל שלי? איך אפשר לשנות אותה? מה אפשר ליצור ממנו?
תופסת צללים? ביום שמשי אפשר לצאת לחצר הגן. לחלק את הילדים לשתי קבוצות. קבוצה אחת של "תופסים" וקבוצה נוספת של "בורחים" (כדאי לאפשר לילדים לבחור את התפקיד) התופסים רצים אחרי הבורחים ומנסים "לתפוס" את הצל שלהם על ידי דריכה על הצל. ילד שהצל שלו "נתפס" הופך גם הוא לתופס. כך עד שכל הצללים נתפסים.

הרחבת ידע עולם- שעון שמש
במפגש חוזר עם הספר אפשר לחזור לעמוד בו כתוב "ובן פסים של צל יש אור וכך רואים גם את הזמן." לפני עיסוק בסיפור מומלץ להעמיד מקל במקום מסוים החשוף לשמש. לצאת עם הילדים לחצר בשעות שונות של היום ולבדוק מה קורה לצל של המקל. אפשר לשאול את הילדים איך נוכל לזכור מה האורך? - לאפשר להם להציע דרכים שונות- לדוג' מדידה בסרגל, ציור על דף, שורת אבנים, חוט. כך מגלים כי מיקום השמש בשמים בשעות היום משפיעה על הצל. לאחר ההתנסות אפשר לחזור לעמוד בספר להתבונן באיור ולגלות יחד את שעון השמש המאיר. אפשר להסביר לילדים כי בעבר כאשר לא היו שעונים אנשים מדדו את הזמן בעזרת השינוי של הצל בכל חלק של היום.
[להעשרה סרטון קצר המתאר מהו שעון שמש.](#)

חקר

דברים שיכולים להיות

הילד מספר כיצד דודו רואה את היסודות? דברים פשוטים המתחברים. בהשראתו, תוכלו לבדוק יחד מהם היסודות של הדברים שאתם מכירים. הילדים יבחרו חפץ? למשל חולצה, כעת אפשר לחקור: ממה נוצרה החולצה? מבד. וממה נוצר הבד? מכותנה -ולגלות: גוש כותנה יכול להפוך לחולצה! בהמשך שאלו? האם יש דברים נוספים שהתחברו ויצרו משהו אחר?

שְׁלוּב הַסֵּפֶר

מיני הדרכה על הספר לצוות

מיני הדרכה לצוותים? ספר 4 לכיתת הבוגרים במעון, תשפ"ו? "דברים שאיך"
כיצד לשלב את הספר באופן חווייתי עם ילדי וילדות הגן? מגוון רעיונות והעמקה שיהפכו את הקריאה לקסם!

עוד פעילויות באתר ספריית פיג'מה www.pjrael.org